

מדינת ישראל

בית הדין הרבני האזורי חיפה

תיק מספר: 927139/3
תאריך הזנת החלטה: ט"ו באדר א' התשע"ו (24/02/2016)
תובעת: ת.ז.
נתבעת: ת.ז.
הנדון: חלוקת רכוש - כריכה

ב"ה בפני כבוד הדיינים:
הרב יצחק אושינסקי - אב"ד
הרב דוד גרוזמן - דיין
הרב אברהם דב זרביב - דיין

פסק דין

בפנינו תביעה רכושית.

בהחלטת בית הדין מיום 11.1.15 נקבע המשך ההליך, וכך נאמר באשר לדירת המגורים –

א. הצדדים יגישו סיכומים באשר לחלוקת דירת הצדדים על פי חוק, ובאשר לדרישת הנתבעת לחלוקה לא שוויונית לפי סעיף 8, 2 לחוק יחסי ממון.

הסיכומים יוגשו במקביל בתוך 21 יום, בהיקף של 4 עמודים לכל היותר, באות ובגופן המקובלים.

ואכן התקבלו סיכומי שני הצדדים.

סיכומים

ואלו תמצית סיכומי התובע הנוגעים לחלוקת דירת הצדדים וחלוקה לא שוויונית:

- האשה בגדה, חויבה להתגרש, ואין מקום לפסוק סעיף 8, 2.
- הקרקע נרכשה ע"י אביו וסבתו של התובע בשנת 73.
- הסבתא העבירה את מחצית הקרקע לאבי התובע.
- בשנת 82 נפטר האב, והוריש לתובע את כל הקרקע, כבן יחיד.
- בשנת 88 נחתמה עסקת קומבינציה שקבלה 3/4 מהקרקע תמורת התחייבו לבנות לתובע קוטז', שהוא בית המגורים נשוא המחלוקת.
- בחודש 6.1988 נחתם הסכם נוסף, שהתחייבה החברה להקים לתובע גם מחסן, כולל תשלום מס שבח ולבצע שינויים נוספים בסך 3500 דולר.
- הקוטז' נבנה, את התריסים, הרכיב הקבלן על חשבונו.
- התובע הוסיף רק מטבח שקנה מתוך הכספים שקיבל מהחברה במסגרת הסכם זה.
- בשנת 97, 98 בוצע שיפוץ חלקי של המקלחת ושל המדרגות בבית, גם זאת מכספים שקיבל מאחי הנתבעת המסגרת מכירת אחת מהדירות שירש התובע מאביו.
- מעבר לכך, לא בוצעו השקעות נוספות בדירה, מעבר לתחזוקה שוטפת ומקובלת.
- אף אם בוצעו השקעות נוספות (מה שמוכחש) הרי שלא מדובר בהשקעות מסיביות המשביחות את הנכס.

מדינת ישראל

- כיום הקוטז' הוא חורבה ממש. כך שהשקעות לא השביחו את הנכס.
- מאז הנישואין לא עבדה הנתבעת, גם לא בתקופת הבניה, ולא הביאה כספים חיצוניים לחיי הנישואין.
- כשהתחילה לעבוד בשנת 08, פתחה חשבון על שמה בלבד.
- התובע הודיע לנתבעת במשך השנים כי כל הנכסים שירש, הם שלו בלבד.
- לאור סעיף 4 לחוק יחסי ממון וסעיף 5, נכסי ירושה לא מאוזנים אף בנישואין.
- נטל ההוכחה על מי שלא רשום כבעלים, כאמור בפסיקה.
- ע"פ הפסיקה, יש להוכיח דבר מה נוסף לשם הוכחת שיתוף, ויש לכך מספר פרמטרים, והנטל להוכחה לכך היא על הנתבעת.
- ע"פ הפסיקה, אף אם מוכח שיתוף, הוא לא בהכרח בחלקים שווים.
- בסעיף 8 (2) יש להשתמש רק אם יש נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת.
- הנתבעת לא הציגה כל מסמך לתמוך בעמדתה לכוונת שיתוף.
- בנידון דנן לא בוצע שיפוף מסיבי או תוספת בניה משותפת. הנתבעת יוצאת עם מחצית מארבעת הנכסים המשותפים ועוד 1/4 משתי הדירות המוגנות.
- יש לקבוע כי אין לאזן את הנכס של התובע בירושה.
- אין לפסוק ע"פ 8 (2) כאשר הנתבעת יוצאת עם כמה חלקי נכסים ועובדת ומתפרנסת למחייתה, להבדיל מהתובע שהניזון רק מנכסיו.

ואלו תמצית סיכומי הנתבעת הנוגעים לחלוקת דירת הצדדים וחלוקה לא שוויונית:

- האשה מכחישה טענה לבגידה. הבעל הוא שסירב לבדיקת פוליגרף בטיעון רפואי. דווקא הבעל הוא זה שהודה שגר בבית אשה זרה.
- הצדדים התגרשו על בסיס הסכמה הדדית, כאמור בהחלטת בית המשפט העליון, ולא בשל טענת בגידה.
- הצדדים היו נשואים 30 שנה ולהם 3 ילדים משותפים.
- מתוכם, 20 שנה הם גרו בדירה בכתובת הנדונה.
- האשה הקדישה עצמה לטיפול במשק הבית ובילדים מתוך הבנה והבטחה וסיכום ברור עם הבעל כי יש לה מחצית מהזכויות בכל הנכסים הפרטיים והמסחריים ששמשו אותם.
- אף בבית המשפט העליון הסביר השופט יצחק עמית לבעל את ההלכה של חלוקת בית המגורים בפסיקותו.
- בפרוטוקול בית המשפט טען הבעל כי חשב לרשום את הבית ע"ש הילדים כדי שאם יהיה צורך, הוא ישמש אותו או את אשו לעת זקנה, כך שהודה שהבית שייך אף לאשה.
- כן הצהיר הבעל בבית המשפט העליון כי הוא הסכים כי בעת הצורך, הבית יימכר ותמורתו תחולק בין הצדדים.
- כן הצהיר שם הבעל כי הם יוכלו לנהל את הרכוש המשותף יחד לאחר הגירושין.
- בפרוטוקול בית המשפט וכן בהחלטתו נאמר כי לאשה יש זכות לתבוע מחצית מדירת המגורים.
- אף מטענת ב"כ הבעל בבית המשפט נראה כי הבין שלאשה זכות לקבל המחצית.
- כן יש להתייחס לשיפוצים שנעשו בבית. עמדת האשה פורטה בהחלטת בית הדין מיום 11.1.16.
- אף הבעל הודה שם כי מה שהאשה טוענת, הם אכן השקיעו בבית.
- מה שקובע זו כוונת השיתוף ולא מימוש ההשקעה כיום.
- אף הבעל לא התנגד לצו מניעה ועיקול שנרשמו להבטחת זכויות האשה בבית.

תיאור טענות הצדדים עד כה בסוגיה זו

מדינת ישראל

ראשית נזכיר האמור בהחלטת בית הדין מיום 7.7.15 באשר לסוגיית דירת המגורים שנותרה להכרעה –

כיום, מעדכן ב"כ התובע: יש חו"ד אקטואר מתוקנת למועד הקובע. יש לאזן את הכספים, והנתבעת אמורה להעביר כ 300,000 ש"ח. יש הוצאות שלאחר היום הקובע, האקטואר יבדוק זאת. יש לבחון האם נכסי ירושה מלפני הנישואין יש לנתבעת חלק בהם. יש שם בית מגורים, כן עוד 2 נכסים עסקיים, וכן. כן דירות מוגנות שמחצית מכך ירש התובע ורבע מכל דירה רכש בשנת 2012. יש גם נכסים שאין מחלוקת שהם משותפים, 4 מהם בכינוס, וחנות ברחוב שהיא משותפת. הם נרכשו במהלך החיים המשותפים.

מגיב ב"כ הנתבעת: מדובר פה לאחר 31 שנות נישואין, שהבעל ניהל את הנכסים והם הניבו למשק הבית המשותף הכנסות. נעשו השקעות בתקופת הנישואין. כן נערכו שיפוצים בבתים. לאקטואר חסרים נתונים מהבעל. יש להסמיך את האקטואר להעריך את שווי כל הנכסים ולבדוק את השכירות מהם.

האשה טוענת: בבית שנבנה החלפנו מרצפות, צנרת, חשמל, בנינו יחידה לילד.

.....

ובכן, אלו הנכסים והכספים שיש להכריע בהם וידונו במפגש הגישור:

א. הנכסים הרשומים של הבעל שקיבל בירושה עוד טרם הנישואין. בפשטות חובת ההוכחה על הנתבעת שיש לה זכות בנכסים אלו לאור בג"ץ הידוע (בע"מ 1398/11).

ב. הדירה בה גרו הצדדים, שמצויה על גבי שטח שירש הבעל טרם הנישואין, דירה שנבנתה בעסקת "קומבינציה" ולטענת האשה הצדדים נטלו חלק בבנייה ולכן היא זכאית למחצית מדירה זו.

.....

למעשה לא הושגה הסכמה בגישור שהתקיים, ונקבע דיון ליום 10.1.16.

להלן ציטוט מטענות הצדדים שם באשר לדירת הצדדים -

דירת המגורים

באשר לדירת המגורים מגיב ב"כ הנתבעת: הקומבינציה לא כללה הרבה תשלומים שלהם, כגון חלונות, בניה של יחידות דיוור במהלך הנישואין. הריצוף הוחלף. מטבח הוחלף. גם כספים שנתנו הושקעו בחברה שהפסידה, והאשה כסתה את ההפסדים.

מגיב ב"כ התובע: הדירה נמסרה גמורה לבני הזוג. הם עשו מטבח מכספי הקבלן, כן כסף לבניית מחסן. לא בוצעו השקעות נוספות. אף אם היתה השקעה, היא ירדה לטמיון. הם גרו בדירה 20 שנה.

בית הדין מוצא כבר עתה מקום להעיר כי אף אם עתה ההשקעה ירדה לטמיון, אין בכך כל נפקותא, ככל שישתברר כי אכן בוצעו שיתוף בדירה בין הצדדים והיתה כוונת שיתוף בעת השיפוץ עצמו.

לשאלת בית הדין, האשה מתארת את השיפוצים שנעשו על ידי הצדדים בדירה: הבעל קנה סיטונאות מזון מכספי הקומבינציה, שילמנו חובות על כך במשך שנים. במשך השנים ערכנו בבית שיפוצים מסיביים, כשקבלנו את הבית, הבית היה פתוח, כי זה אמור להיות חניה. סגרנו את הבית על חשבוננו, הקבלן כבר ברח קודם לחו"ל. כן סגרנו חדר משחקים, צבע וצנרת בחדר, כשהבן הגדול היה חייל, סגרנו בקיר גבס, שברנו את המדרגות והצנרת. החלפנו קרמיקות ואינסטלציה, ולמטבח לא היה כסף. בתחילה עשינו מטבח על חשבוננו.

מדינת ישראל

התובע מתאר: מה שהאשה טוענת, אנו אכן השקענו. לא כל הכסף הלך לקניית העסק. נשאר עוד כסף בצד. את החלונות הקבלן בנה. עשינו מטבח. העסק נכשל. הדירה שווה היום פחות ממיליון וחצי ש"ח.

טוען ב"כ הנתבעת: יש למנות שמאי על דירת המגורים.

עד כאן ציטוט מתוך ההחלטה הנ"ל.

דיון והכרעה

בפן העובדתי, בית הדין מתייחס בעיקר לטענות הצדדים בדיון, שטענו כך (כמתואר ומצוטט לעיל) –

לשאלת בית הדין, האשה מתארת את השיפוצים שנעשו על ידי הצדדים בדירה: הבעל קנה סיטונאות מזון מכספי הקומביניציה, שילמנו חובות על כך במשך שנים. במשך השנים ערכנו בבית שיפוצים מסיביים, כשקבלנו את הבית, הבית היה פתוח, כי זה אמור להיות חניה. סגרנו את הבית על חשבוננו, הקבלן כבר ברח קודם לחו"ל. כן סגרנו חדר משחקים, צבע וצנרת בחדר, כשהבן הגדול היה חייל, סגרנו בקיר גבס, שברנו את המדרגות והצנרת. החלפנו קרמיקות ואינסטלציה, ולמטבח לא היה כסף. בתחילה עשינו מטבח על חשבוננו.

התובע מתאר: מה שהאשה טוענת, אנו אכן השקענו. לא כל הכסף הלך לקניית העסק. נשאר עוד כסף בצד. את החלונות הקבלן בנה. עשינו מטבח. העסק נכשל. הדירה שווה היום פחות ממיליון וחצי ש"ח.

מהאמור עולה התמונה העובדתית (שאף התובע הודה בה) כי הבית נבנה בעסקת קומביניציה על חשבון שטח שהיה שייך לבעל, אולם בבית זה בו התגוררו לאחר מכן הצדדים במשותף, הצדדים סגרו חדר משחקים, כולל צבע וצנרת בחדר. כשהבן הגדול היה חייל, סגרו מקום בקיר גבס, ושברו את המדרגות והצנרת. כן הצדדים החליפו קרמיקות ואינסטלציה, כן בנו מטבח על חשבונם.

לאור הפסיקה המקובלת להלן, נראה כי יש באמור כוונת שיתוף, זאת בהצטרף לשנים הרבות (20 שנה) בהם גרו הצדדים בבית זה נשוא התביעה.

ועוד בפן העובדתי – בפרוטוקול בית המשפט העליון מיום 3.7.13, טען הבעל דאז:

"מאחר והבנתי שיש בעיה של הבית, הצעתי לרשום את הבית על שם הילדים ואמרתי שחלילה הבית צריך לשמש לי או לה לעת זקנה, אם נצטרך בית חולים, נוכל למכור אותו".

מהצהרת הבעל הנ"ל נמצאו למדים כי הוא ראה את הבית כנכס פוטנציאלי משותף, האמור בבוא העת ובעת הצורך לשמש בשווה את שני הצדדים. הצהרה זו נראית ככוונת שיתוף.

ועוד טען הבעל דאזכתשובה לשאלת השופט באשר לפתרון לסוגיית המגורים והצעת האשה, לטענתו, כי יחלקו את הבית, יעשו כניסה אחרת והאשה תביא את החבר שלה לגור איתה, כאמור בפרוטוקול ההוא:

"אני מוכן ללכת לגישור. הצעתי את הבעיה של המגורים, אבל אני לא מוכן שחבר שלה יחיה על חשבון פרי עמלנו של שלושים שנה".

כך שאף הלשון "פרי עמלנו", יש בה כדי ללמד על כוונת שיתוף, לפחות בפן העובדתי.

באשר לפן המשפטי, ידועים הקריטריונים האמורים בפסיקה, ובעיקר בפסק הדין בג"ץ הידוע (בע"מ 1398/11), שם ציינו שופטי בית המשפט העליון את הקריטריונים העקרוניים לשיטתם לשם מתן זכות לצד אחד בדירה הרשומה ע"ש הצד השני, ונזכיר עיקרי הדברים בתוספת הדגשת הנקודות הרלוונטיות:

מדינת ישראל

מדברי השופט י' דנציגר :

4. בית המשפט לענייני משפחה קבע כי על נישואי הצדדים חל [חוק יחסי ממון](#), התשל"ג-1973 (להלן: חוק יחסי ממון או החוק), אשר קובע [בסעיף 5\(א\)\(1\)](#) כי נכס שהיה בבעלות אחד מבני הזוג ערב הנישואין אינו נכלל במאסת הנכסים המשותפים ולכן לא ייכלל בהסדר איזון המשאבים. יחד עם זאת נקבע, על בסיס פסיקת בית המשפט העליון [[ע"א 1915/91 יעקובי נ' יעקובי, פ"ד מט\(3\) 529 \(1995\)](#)] (להלן: עניין יעקובי); [רע"א 8672/00 אבו רומי נ' אבו רומי, פ"ד נו\(6\) 175 \(2002\)](#) (להלן: עניין אבו רומי); [ע"א 7687/04 ששון נ' ששון, פ"ד נט\(5\) 596, 614 \(2005\)](#) (להלן: עניין ששון)], כי ניתן להוכיח כוונת שיתוף ספציפית גם ב"נכס חיצוני" וזאת מכוח הדין הכללי – דיני החוזים, דיני הקניין, דיני הנאמנות וכיו"ב – **כאשר נטל ההוכחה מוטל על הטוען לכוונת השיתוף ב"נכס החיצוני" וכאשר כל מקרה נבחן על פי נסיבותיו.** ....

5. בית המשפט לענייני משפחה קבע כי המבקשת לא הוכיחה את טענתה בדבר **שיפוצים נרחבים בדירה** וכי מעדותה עולה שמדובר בעבודות בהיקף מצומצם (שבירת קיר, עבודות צבע וחשמל מצומצמות). יחד עם זאת, נקבע כי המבקשת הוכיחה את טענתה לפיה **הצדדים התכוונו למכור את דירת המגורים ולהשתמש בתמורה שתקבל בצירוף החסכוניות לצורך רכישת דירה משותפת וכו'.**

6. נוכח האמור לעיל, קבע בית המשפט לענייני משפחה כי הוא נותן אמון בעדותה של המבקשת לפיה ראתה בדירה נכס משותף וכי אמונה זו של המבקשת לא התבססה על משאלת ליבה בלבד **אלא על הבנות הצדדים לעניין רכישת דירה משותפת בכספי תמורת הדירה.**

7. המשיב לא השלים עם קביעתו של בית המשפט לענייני משפחה וערער לבית המשפט המחוזי ... עם זאת, בית המשפט המחוזי הדגיש את השוני בין שני המקרים למקרה דנן, **כאשר במקרה האחד הוכח שבני הזוג ערכו שינויים ניכרים בדירה ובמקרה השני הוכח שהאישה השתתפה במימון שיפוץ הדירה.**

8. בית המשפט המחוזי קבע כי אין מחלוקת שהדירה נרכשה על ידי המשיב מכספיו (ללא משכנתא) לפני הנישואין וללא קשר אליהם וכי לא הוכחה השקעה כלשהי בדירה במשך תקופת הנישואין... הודגש כי **נטל ההוכחה בנקודה זו מוטל על המבקשת ולא על המשיב.** לפיכך נקבע כי המבקשת לא עמדה בנטל להוכיח שקנתה לעצמה זכויות בדירה, בין בדרך של השקעה הונית ובין בדרך של כוונה ספציפית של הצדדים לשיתוף בדירה. בית המשפט הדגיש כי אינו מסכים עם קביעתו של השופט שפירא בבית המשפט המחוזי בירושלים [בע"מ \(י-ם\) 818/05 \[פורסם בנבו\]](#) – לפיה בן זוג שמביא עימו לנישואין דירה בה בני הזוג מתגוררים, שעה שלבן הזוג השני אין דירה אחרת, יוצר מצג שהדירה תהיה רכוש משותף

מדינת ישראל

– וקבע כי קביעה זו מנוגדת להוראת [סעיף 5\(א\)\(1\)](#) לחוק ומביאה בפועל להיפוך נטל ההוכחה בניגוד לחוק ולפסיקה.

.....

14. במוקד דיוננו מצויה דירה שנרכשה על ידי אחד מבני הזוג (המשיב) טרם הנישואין וששימשה למגוריהם במהלך שנות נישואיהם. כאמור, הנחת המוצא הינה כי נכס שמצוי בבעלותו של אחד מבני הזוג בנקודת הפתיחה (ערב הנישואין) נותר בבעלותו המלאה גם בנקודת הסיום (התרת הנישואין) ואינו נכלל במאסת הנכסים במסגרת הסדר איזון המשאבים. יחד עם זאת, הנחת מוצא זו אינה סוף פסוק. בית משפט זה קבע במספר הזדמנויות כי [סעיף 5\(א\)](#) לחוק יחסי ממון אינו מונע יצירת שיתוף בנכס ספציפי מכוח הדין הכללי החל על העניין – כגון דיני הקניין, דיני החוזים, דיני הנאמנות, עיקרון תום הלב וכיו"ב – וכי הדברים אמורים גם בנכס "חיצוני" שנרכש על ידי אחד מבני הזוג טרם הנישואין [ראו: עניין אבו רומי בעמ' 183; עניין יעקובי בעמ' 561 (הנשיא מ' שמגר) ובעמ' 621 (השופט ט' שטרסברג-כהן); עניין ששון בעמ' 615; [בע"מ 10734/06](#) (פורסם בנבו) בפסקה ה(1)]. נטל ההוכחה מוטל, מטבע הדברים, על בן הזוג שאינו רשום כבעלים של הנכס, שהינו "המוציא מחברו".

.....

16. באשר לבני זוג שחוק יחסי ממון חל עליהם, ולנוכח הוראת [סעיף 5\(א\)](#) לחוק, הודגש כי לשם הכרה בשיתוף בדירת מגורים שהובאה לנישואין על ידי אחד מבני הזוג, יש להראות נסיבות עובדתיות נוספות, מעבר לעצם קיומם של חיי נישואין משותפים ממושכים:

"לא די בעצם קיומם של חיי נישואין משותפים, אף שהיו ממושכים, כדי לקבוע שיתוף בדירת מגורים מכוח דין כללי. שאם תאמר כן, נמצאת מכניס בדלת אחורית את חזקת השיתוף, שלשיטתי איננה חלה במקביל לחוק יחסי ממון.

...

על מנת שתוקנינה זכויות בדירת מגורים הרשומה על שם בן הזוג האחד לבן הזוג האחר, על האחרון להראות נסיבות עובדתיות, נוסף על עצם קיום הנישואין, שמהן ניתן להסיק – מכוח הדין הכללי – הקניית זכויות בדירת המגורים" [השופט ט' שטרסברג-כהן בעניין אבו רומי בעמ' 183 (ההדגשות הוספו, י.ד)].

אשר לשאלה מהן אותן נסיבות עובדתיות "נוספות" שיוכיחו כוונת שיתוף מכוח הדין הכללי, נקבע כי:

"גבולות הגזרה אינם חדים, אך כך מטבע הדברים: אי אפשר לקבוע מראש כללים ברורים באשר לכל האפשרויות

מדינת ישראל

שמזמנת המציאות האנושית. לכן גם מתלבטים בתי המשפט ממקרה למקרה, באשר לנכס הספציפי בו מדובר וכוונת הצדדים לגביו. הפרשנות בה דיברנו יסודה בשיקולי הגינות במקרים שבהם הכף נוטה, במכלול ההשקעות בנכס, בהתנהגות הצדדים הכרוכה בו, לעבר השיתוף. מובן כי הדברים אינם נטולים בעייתיות, כיוון שלעיתים קשה לכמת את ההשקעות ואת ההתנהגות ההשקעתית, אך לכן יש לנהוג זהירות ביישום, ואולם כאמור קשה לקבוע מראש את גבולותיו המדויקים לכל מקרה" [השופט א' רובינשטיין בבע"מ 10734/06 בפסקה ה(2) (ההדגשות הוספו, י.ד.)].

....

17. הנה כי כן, על בן הזוג שמבקש שיוקנו לו מחצית הזכויות בדירת המגורים שרשומה על שמו של בן הזוג האחר, מוטל להוכיח – מעבר לקיומם של חיי נישואין משותפים, אף אם ממושכים – קיומו של "דבר מה נוסף" שיעיד על כוונת שיתוף בנכס הספציפי. מעיון בפסיקה עולה כי במרבית המקרים בהם קיבלו בתי המשפט את טענת השיתוף, הוכח כי בוצעו השקעות כספיות בנכס מצידו של בן הזוג הטוען לשיתוף והשקעות אלה היוו "דבר מה נוסף" המעיד על כוונת השיתוף:

.....
נקבע כי הבעל ירש את המקרקעין שעליהם נבנתה הדירה וכי הדירה נבנתה על ידי הבעל קודם לנישואין במימון בני משפחתו בעוד שהאישה לא השקיעה כספים בבנייתה. לפיכך נקבע כי לא די בקיומם של חיי נישואין משותפים ממושכים ובמגורים בדירה במשך השנים הרבות כדי להקים לאישה זכויות בדירה.

(ב) בעניין בע"מ 10734/06 [פורסם בנבו] נדחתה בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי שקבע שלאישה קמו זכויות בדירת המגורים שנרשמה על שם הבעל. באותו מקרה דובר על בני זוג שהיו נשואים כ-22 שנים והתגוררו בדירת המגורים במשך שנים רבות וגידלו בה שני ילדים. נקבע כי זכותה של האישה בדירת המגורים אינה נלמדת אך ורק משנות הנישואין הארוכות אלא גם מהשתתפותה בשיפוצי הדירה ובהרחבתה בשני מועדים וממערכת היחסים הכלכלית ההדדית ששררה בין שני בני הזוג באותו מקרה.

.....

הנשיא מ' שמגר והשופטת ד' דורנר סברו כי ניתן להחיל את חזקת השיתוף במקביל להסדר איזון המשאבים מכוח [חוק יחסי ממון](#), ולפיכך סברו כי בנסיבות העניין הוכחה כוונת שיתוף. הנשיא מ' שמגר קבע כי בני הזוג קיימו חיים משותפים שאמנם ידעו עליות ומורדות, אך לא חרגו מאורח חיים הרמוני המקים חזקת שיתוף. נקבע כי בני הזוג פעלו במאמץ משותף לפרנסת המשפחה וכי תרומתה של האישה הייתה גדולה יותר. עוד נקבע כי הוכח עובדתית ששררה הסכמה בין בני הזוג בדבר רישום הדירה על שם שניהם (על אף שרכישה מומנה על ידי הורי הבעל) וכי הבעל הציג לאישה מצג שווא בדבר מעשיו וכוונותיו בידיעה שהיא מסתמכת על כך. השופטת ד' דורנר הצטרפה להנמקה זו.

מדינת ישראל

..... עינינו הרואות כי מעבר להלכה העקרונית קשה לחלץ מפסק הדין בעניין יעקובי כלל יישומי ברור בשאלה שלפנינו. **יחד עם זאת, ניתן לראות שרוב השופטים באותו עניין סברו כי הנסיבות העובדתיות שתוארו לעיל – אשר בבסיסן המצג שהציג הבעל כלפי האישה – מקימות כוונה ספציפית לשיתוף בנכס.**

..... בית המשפט המחוזי בעניין שלפנינו הסתייג מפסק הדין בע"מ (י-818/05) וציין כי קביעתו של השופט שפירא מנוגדת להוראת [סעיף 5\(א\)\(1\)](#) לחוק ומעבירה למעשה את נטל ההוכחה לכתפי בן הזוג שהביא עימו רכוש ערב הנישואין להראות כי הביע דעתו במפורש שבכוונתו לשמור על רכושו זה בעת פקיעת הנישואין. מבלי להרחיב שלא לצורך – במיוחד נוכח העובדה שפסק הדין בע"מ (י-818/05) אינו עומד לדיון לפנינו – **אציין כי הסתייגותו של בית המשפט המחוזי נראית לי מוצדקת, כאשר נראה על פניו מקריאת פסק הדין שלא נמצאה במקרה דנא אינדיקציה נוספת מלבד הנישואין והחיים המשותפים בדירה לכוונת שיתוף ספציפית בדירה.** לפיכך נראה שמדובר בפסק דין שמרחיב יתר על המידה את ההלכה שנקבעה בעניין יעקובי ובעניין אבו רומי, במידה שמטשטשת את הגבול שבין חזקת השיתוף לבין הסדר איזון המשאבים הקבוע [בחוק יחסי ממון](#). כאמור, **דרוש "דבר מה נוסף" מלבד חיים משותפים ונישואין ממושכים על מנת להוכיח כוונת שיתוף ספציפית בנכס שרשום על שם אחד מבני הזוג בלבד.** בכך נבדל בסוגיה זו ההסדר הקבוע [בחוק יחסי ממון](#) מחזקת השיתוף, ויש להקפיד לא לטשטש את הגבול עד כדי ביטולו כליל.

..... **סבורני כי בכך מטשטש המודל את הגבול שבין חזקת השיתוף לבין הסדר איזון המשאבים הקבוע [בחוק יחסי ממון](#), ובעניין זה ראוי לחזור על אזהרתה של השופטת ט' שטרסברג-כהן בעניין אבו רומי, לפיה לא די בקיומם של חיי נישואין ממושכים שהתאפיינו בשיתוף, כדי לקבוע שיתוף בדירת המגורים מכוח דין כללי "שאם תאמר כן, נמצאת מכניס בדלת אחורית את חזקת השיתוף" [שם בעמ' 183].** ודוק, **סבורני כי עלינו להיזהר שלא להתעלם לחלוטין – בשם עקרונות של צדק והגינות – מהוראת [סעיף 5\(א\)\(1\)](#) לחוק, אשר מהווה את הנחת המוצא לדיוננו.**

..... 21. כאמור, הפסיקה קבעה במרבית המקרים כי "דבר מה נוסף" אשר מעיד על כוונת שיתוף ספציפית בנכס "חיצוני" הינו השקעה של בן הזוג הלא רשום בנכס. אכן, השקעה כזו, ככל שמדובר בהשקעה כספית רצינית שאינה בטלה בשישים, מעידה בדרך של התנהגות על כוונת שיתוף מצד שני בני הזוג ועל עירוב נכסים כלכלי. יחד עם זאת, לא מדובר בתנאי הכרחי שאין בלתו. כוונת שיתוף ספציפית בנכס "חיצוני" יכולה להתבטא גם בהבטחות ובמצגים אקטיביים שעשויים להביא להסתמכות מצד בן הזוג הלא רשום ולהקים טענת מניעות לבן הזוג הרשום, ובוודאי גם במקרה שבו מבוצעת הטעייה אקטיבית מצד בן הזוג

מדינת ישראל

הרשום המצויה על גבול המרמה [כפי שהתרחש בעניין יעקובי, ראו דברי הנשיא מ' שמגר שם בעמ' 572-573].

....

23. סבורני כי קביעתו של בית המשפט לענייני משפחה הינה מוצדקת ונכונה בנסיבות העניין. התנהלותו של המשיב ומצגיו, המפורשים והמשתמעים, מהווים "דבר מה נוסף" אשר בצירוף חיי הנישואין הארוכים שהתאפיינו ככלל בשיתוף, על אף העליות והמורדות, מעידים על כוונת שיתוף ספציפית בנכס.

.... די בכך שבמקרה דן הוכחו הבטחות ומצגים נמשכים והוכח שסוגיית הדירה עמדה לא אחת במהלך השנים במרכז הדיון בין בני הזוג.

...

מנימוקי השופט י' עמית:

1. כחברי השופט דנציגר, אף אני סבור כי כוונת הצדדים למכור את דירת המגורים ולהשתמש בכספי התמורה – כפי שנקבע על ידי בית המשפט לענייני משפחה – מהווה "דבר מה נוסף" כנדרש לביסוס טענת שיתוף ספציפי.

2. לטעמי, לצורך משקלו של אותו "דבר מה נוסף" הנדרש להוכחת כוונת שיתוף ספציפי יש להקל לגבי דירת המגורים לעומת נכסים אחרים שהובאו לנישואין על ידי אחד מבני הזוג.

מבלי לקבוע מסמרות, אציין להלן מספר פרמטרים אשר יש להביא בחשבון בדוננו בשאלה אם להכיר בשיתוף ספציפי בדירת המגורים:

(-) האם הדירה הונאה על ידי אחד מבני הזוג לנישואין (כמו במקרה דנן) או נרכשה על ידי אחד מבני הזוג לאחר הנישואין.

(-) האם הדירה נתקבלה בתקופת הנישואין מכוח ירושה או מתנה, שאז נדרשת לטעמי מיידה גדולה יותר של הוכחה. הדבר נכון במיוחד לגבי דירה שנתקבלה במתנה במהלך תקופת הנישואין, מן הטעם שיש ליתן משקל לכך שנותן המתנה בחר להעניקה רק לאחד מבני הזוג ולכך שבן הזוג השני הסכים, גם אם בשתיקה, כי הדירה שנתקבלה במתנה תירשם רק על שם בן הזוג מקבל המתנה.

(-) האם גם לבן הזוג השני יש דירת מגורים או נכס חיצוני אחר שהביא עמו לנישואיו ואשר נותר רשום על שמו.

מדינת ישראל

(-) אורך התקופה בה הדירה הייתה רשומה על שם אחד מבני הזוג ומספר השנים בהם התגוררו בני הזוג בדירה (ככל שהתקופה קצרה יותר נדרשת מידה רבה יותר של הוכחה לשיתוף בדירה).

(-) אורך חיי הנישואין עד לקרע או עד לגירושין (ככל שתקופת הנישואין קצרה יותר נדרשת מידה רבה יותר של הוכחה לשיתוף בדירה).

(-) האם ניטלה הלוואה בגינה נרשם משכון/משכנתא על הדירה, ואשר שולמה לאורך השנים על ידי בני הזוג במשותף.

(-) שיפוץ מסיבי או תוספת בניה מהותית שמומנה על ידי שני בני הזוג.

(-) התנהגות הצדדים - אווירה כללית של שיתוף ושל מאמץ משותף.

(-) נסיבות ספציפיות נוספות כגון יצירת מצג בפני בן הזוג השני.

מובן כי הפרמטרים המנויים לעיל - ואשר חלקם "מושך" לכיוונים מנוגדים - אינם רשימה סגורה, וכל מקרה יידון לגופו.

עד כאן הובאו ציטוטים מתוך פסיקת בג"ץ.

מן הכלל אל הפרט ביחס לנידון דנן

ובכן, נראה לקבוע כי בנסיבות דידן התקיימו התנאים והפרמטרים האמורים בפסיקה הנ"ל. כאמור לעיל, הצדדים סגרו חדר משחקים, כולל צבע וצנרת בחדר, כשהבן הגדול היה חייל, סגרו מקום בקיר גבס, ושברו את המדרגות והצנרת. כן הצדדים החליפו קרמיקות ואינסטלציה, כן בנו מטבח על חשבונם. כך שנראה שהשיפוץ שבוצע לא היה מינורי ושגרת, ונראה שתואם לנדרש בפסיקה. נראה כי השיפוץ שנעשה, שמבחינה עובדתית היה מוסכם על שני הצדדים, וכמתואר לעיל, יש בו כדי להוכיח שיתוף.

לכך נצרף אף את התקופה הארוכה, בת 20 שנה, בהם גרו הצדדים יחדיו בבית המגורים הנדון.

בנוסף, בית הדין מוצא מקום להניח שאף אווירת שיתוף באשר לבית המגורים שרתה בין הצדדים, זאת לאור דברי התובע בתיק זה שצוטטו לעיל, מהם נראה שהוא ראה את הבית כנכס פוטנציאלי משותף, האמור בבוא העת ובעת הצורך לשמש בשווה את שני הצדדים, והצהרה זו נראית ככוונת שיתוף. כן לשונו "אני לא מוכן שחבר שלה יחיה על חשבון פרי עמלנו של שלושים שנה", נראית כאמור.

ועוד נוסיף, בנידון דנן לא עסקינן בבית שהביא עמו הבעל מלפני הנישואין, אלא עסקינן בבית שנבנה בעת החיים המשותפים ע"י שני הצדדים, ויתכן ביוזמת שניהם ובסיוע משותף בפן הלוגיסטי, אך נבנה בעסקת קומבינציה מהשטח הקודם שהיה בבעלותו של הבעל, כך שהסיכוי כי בבניית הבית הנוכחי, בית המגורים, היה שיתוף בית הצדדים, הינו סיכוי מעבר לסביר.

מדינת ישראל

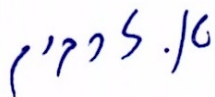
לאור כל האמור ולאור הפסיקה העדכנית בסוגיה זו של חלוקת נכס הרשום ע"ש אחד מהצדדים, בית הדין אינו מוצא עילה או אפשרות שלא לחלוק את בית המגורים בין הצדדים, ולאור כל האמור בית הדין מחליט לחרוג מסעיף [סעיף 5\(א\)\(1\)](#) לחוק יחסי ממון הקובע כי נכס שהיה בבעלות אחד מבני הזוג ערב הנישואין אינו נכלל במאסת הנכסים המשותפים ולא ייכלל בהסדר איזון המשאבים.

מסקנה (חלוקת רכוש):

לאור האמור, בית הדין מקבל את דרישת האשה-הנתבעת בתיק זה לקבלת מחצית זכות מבית המגורים הרשום ע"ש הבעל.

ברם, בית הדין לא מצא עילה להפעיל את סעיף 8 (2) בתיק זה לחלוקה לא שווה בנכסי הצדדים, מלבד האמור לעיל.

ניתן ביום כ' באדראהתשע"ו
(29/02/2016)

הרב אברהם דב זרביב - דיין

הרב דוד גרוזמן - דיין

הרב יצחק אושינסקי - אב"ד

העתק מתאים למקור

יצחק היקינד
המזכיר הראשי

נחתם דיגיטלית ע"י הרב אברהם דב זרביב בתאריך 29/02/2016 09:28